

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 334/08-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. októbra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť R., zastúpeného advokátom JUDr. J. Č., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva vlastníť majetok, základného práva na ochranu a rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva a základného práva zaručujúceho dedenie podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na verejné prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Okresného súdu Bratislava V sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. októbra 2006 doručená sťažnosť R. (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaním zo 6. októbra 2006,

ktorou namietal porušenie svojho základného práva vlastníť majetok, základného práva na ochranu a rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva a základného práva zaručujúceho dedenie podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 1 ústavy rozsudkom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005 a rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ uplatnil v označenom konaní pred okresným súdom nárok na vydanie nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva (...) pre katastrálne územie R. (ďalej aj „sporné nehnuteľnosti“), ktoré *„patrili pôvodne manželom E. a Š. L., a to v dobe, keď obec R. bola súčasťou Maďarska. E. L. zomrel 29. 06. 1946, Š. L. zomrela 23. 08. 1945. Pred svojou smrťou napísali testament, ktorým odkázali svoj nehnuteľný majetok sťažovateľovi, resp. jeho právnomu predchodcovi, R. (...) Maďarsku. Napísanie testamentov, ako aj k úmrtiu manželov L. došlo v dobe, keď obec R. patrila k Maďarsku. Obec R. prešla k Československu/Slovensku až na základe Mierovej zmluvy medzi Československom a Maďarskom, ktorá nadobudla účinnosť 15. 09. 1947 (uverejnená pod č. 192/1947 Zb.). Podľa Mierovej zmluvy, Československo bolo povinné rešpektovať právny stav v Maďarsku, aký bol ku dňu účinnosti mierovej zmluvy. Pre platnosť závetu, ako aj prechod vlastníctva na sťažovateľa bol rozhodný právny poriadok Maďarska. V dobe úmrtia manželov L. (1945, 1946) platilo občianske právo vrátane dedičského práva na Slovensku aj v Maďarsku rovnaké, staré uhorské zvykové právo. Podľa vtedy platného práva, vlastníctvo nehnuteľností, ktoré boli predmetom súdneho konania 14 C 222/00 OS Bratislava V, prešli platne na navrhovateľa ako testamentárneho dediča po manželoch L. Obaja poručníci vo svojich závetoch označili ako univerzálneho dediča svojho majetku buď celého (E. L.) alebo polovice panstva O. (dnešné R.), (Š. L.), ktoré poručníkom patrili. Súdy svoje rozhodnutia odôvodnili aj tým, že predmet závetu nebol dostatočne presne vymedzený. Tento argument súdu neobstojí, pretože vlastníctvo poručníkov k nehnuteľnostiam bolo aj na území vtedajšieho Maďarska zapísané*

v pozemkovej knihe, a ak porúčitelia odkázali svoje nehnuteľnosti sťažovateľovi, vymedzenie predmetu dedičstva bolo dostatočne určité.“

Sťažovateľ ďalej poukazuje na odôvodnenie rozsudku krajského súdu, v ktorom sa uvádza, že sporné nehnuteľnosti prešli na Československý štát na základe mierových dohôd a nerešpektovanie takto založeného právneho stavu by založilo precedens, že by boli porušované medzinárodné zmluvy, ktoré majú prednosť pred právnym poriadkom Slovenskej republiky. Podľa sťažovateľa takáto argumentácia krajského súdu neobstoí, pričom opäť poznamenáva, že obaja porúčitelia zomreli ešte pred prechodom katastrálneho územia obce R. na Československý štát (teda pred 15. septembrom 1947), a to vrátane nehnuteľností, vydania ktorých sa domáha. Pretože Československý štát sa mierovou zmluvou uzatvorenou s Maďarskom v roku 1947 (ďalej len „mierová zmluva“) zaviazal rešpektovať právny stav platný v dobe nadobudnutia jej účinnosti (t. j. od 15. septembra 1947), pričom od tohto dňa boli už sporné nehnuteľnosti vo vlastníctve sťažovateľa, resp. jeho právneho predchodcu, bol povinný tento právny stav rešpektovať. Sťažovateľ zároveň pripomína, že dedičstvo prechádza na dediča dňom úmrtia porúčiteľa.

Podľa sťažovateľa sporné nehnuteľnosti «neboli konfiškované Maďarským štátom v r. 1945 a neboli platne konfiškované Československým štátom po r. 1945. Do septembra 1947 obce R. a Č. patrili k Maďarsku, preto nemohli byť nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území obcí predmetom konfiškácie podľa československého práva. Dňa 07. 05. 1947 bolo vydané rozhodnutie konfiškačnej komisie, podľa ktorého mala byť nariadená konfiškácia majetku v R. a v Č. Keďže v tom čase už manželka L. boli mŕtvi, rozhodnutia o konfiškácii im nemohli byť doručené, nehovoriac o tom, že v máji 1947 ešte Československá konfiškačná komisia nemohla platne rozhodovať o majetku nachádzajúcom sa v katastrálnom území obcí R. a Č., nachádzajúcim sa v tej dobe ešte v Maďarsku. Keďže rozhodnutia nemohli byť doručené manželom L., ktorým boli určené, nenadobudli právoplatnosť. Tu sa možno odvolať na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo 140/98, ktorého právna veta znie: „Ak príslušný orgán štátnej správy v čase svojho rozhodnutia nerešpektoval stav vlastníckeho práva a vec vyvlastnil právnemu predchodcovi vlastníka a nie vlastníkovi, nenadobudlo jeho rozhodnutie zákonom predpokladané právne účinky, t. j. na jeho základe nedošlo k prechodu vlastníctva na štát.“ Voči sťažovateľovi,

resp. jeho právnemu predchodcovi, ktorý v tej dobe už bol vlastníkom nehnuteľností, žiadne konfiškačné rozhodnutia neboli vydané, nehovoriac o tom, že nariadenie č. 104/1945 Zb. sa na sťažovateľa nevzťahovalo. Rovnako sa nevzťahovalo ani na jeho právneho predchodcu, R. v P. Pokiaľ ide o prechod vlastníctva nehnuteľností z R. v P. na sťažovateľa (R. v K.), riadi sa ustanovením § 5 ods. 2 zák. č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností. Podľa citovaného ustanovenia, cirkvi a náboženské spoločnosti spravujú svoje záležitosti nezávisle od štátnych orgánov. Vzhľadom na citované ustanovenie, Katolícka cirkev previedla právo na nakladanie s majetkom svojich odvođených inštitúcií tak, aby zodpovedalo štátnym hraniciam. Pokiaľ bolo katastrálne územie obcí R. a Č. v Maďarsku, právo nakladania s majetkom B. v týchto obciach mal R. v P., keď tieto obce prešli pod jurisdikciu Československa, právo nanakladanie s týmto majetkom prešlo na provinciu tohto R., nachádzajúcu sa na Slovensku, v K. Toto vnútorné pravidlo Katolíckej cirkvi sa v ďaleko väčšom rozsahu uplatnilo pri prechode práva s nakladaním cirkevného majetku z pôvodného O. arcibiskupstva na T. arcibiskupstvo. Podľa potvrdenia cirkevného odboru Ministerstva kultúry SR zo dňa 17. 08. 2005 č. MK-10352/2005-320/22642, R. so sídlom v K. je právnym nástupcom R. v P.».

V ďalšom bode odôvodnenia sťažnosti sa sťažovateľ zmiňuje o tom, že pôvodnú žalobu proti Slovenskej republike – Slovenskému pozemkovému fondu a spol. podal 27. marca 1996 podľa § 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 282/1993 Z. z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam platného v relevantnom čase (ďalej len zákon č. 282/1993 Z. z.). V tejto žalobe uviedol, na základe akého právneho nároku a vlastníctva, ktorých nehnuteľností sa domáhal, a v jej petite navrhol, aby súd uložil žalovaným uzavrieť s ním dohodu o vydaní vecí uvádzajúc zároveň aj ich rozsah. Uvedená žaloba sťažovateľa bola všeobecnými súdmi zamietnutá okrem iného z dôvodu, že sa nedomáhal vydania vecí v prekluzívnej lehote ustanovenej v § 5 zákona č. 282/1993 Z. z. S takýmto záverom sťažovateľ nesúhlasí a tvrdí, že sa v pôvodnej žalobe síce domáhal uzavretia dohody o vydaní vecí, pretože takú dikciu obsahuje zákon č. 282/1993 Z. z., ale zo zmyslu podanej žaloby vyplýva, že mal na mysli a domáhal sa vydania vecí. V nadväznosti na to sťažovateľ poukazuje na § 42 ods. 2

Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), podľa ktorého sa každý úkon posudzuje podľa jeho obsahu, aj keď je nesprávne označený.

Kľúčovým dôvodom zamietnutia žaloby sťažovateľa bol argument, že „pôvodná výzva Arcibiskupského úradu v T. zo dňa 10. 12. 1994 na vydanie zabraného cirkevného majetku nebola dostatočne konkretizovaná a neobsahovala identifikáciu vecí, ktoré mali byť vydané“. V nadväznosti na to sťažovateľ tvrdí, že „v priebehu konania sme argumentovali, že prinajmenšom počas súdneho konania sme nehnuteľnosti, ktorých vydania sa domáhame, identifikovali úplne presne. V priebehu konania sme taktiež zmenili tzv. petit návrhu na vydanie vecí. Identifikácia nehnuteľností, aj zmena petitu, sa uskutočnili ešte pred prijatím zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam. Podľa § 1 cit. zák., zákon upravuje navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu (odkaz na zák. č. 282/1993 Z. z.). Podľa § 2 ods. 1 cit. zák., vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľnostiam, ktoré tvoria a) poľnohospodársku pôdu, b) hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti. Z cit. znenia zák. č. 161/2005 Z. z. vyplýva, že uvedeným zákonom nám vzniklo samostatné právo na vrátenie uvedených nehnuteľností. Súdy zaujali stanovisko, že uvedený zákon sa na naše nehnuteľnosti nevzťahuje, pretože právo na vrátenie týchto nehnuteľností zaniklo v dôsledku márneho uplynutia prekluzívnych lehôt podľa zák. č. 282/1993 Z. z. Toto stanovisko súdu je neudržateľné. Pred vydaním zákona č. 161/2005 Z. z. všetky nároky na vrátenie cirkevného majetku boli prekludované, ak k vráteniu nedošlo na základe zákona č. 282/2003 Z. z. v znení zákona č. 97/2002 Z. z. Súdy vo svojej argumentácii nerobili rozdiel medzi mocou zákonodarnou a mocou súdnou. Právo zanikne v dôsledku preklúzie, ak nebolo uplatnené v prekluzívnej lehote. Zákonodarca však môže právo obnoviť, resp. založiť nanovo novým zákonom. To sa stalo prijatím zák. č. 161/2005 Z. z. V dobe platnosti tohto zákona už bežalo súdne konanie medzi nami a žalovaným, žalovaný presne vedel, vydania ktorých nehnuteľností sa domáhame a dobrovoľne nám tieto nehnuteľnosti nevydal. Boli sme preto oprávnení podať žalobu a viesť proti žalovanému súdne konanie. Tým sme splnili podmienky podľa zák. č. 161/2005 Z. z.“.

Sťažovateľ sa vyjadruje aj k ďalšiemu dôvodu zamietnutia jeho žaloby, ktorým bolo podľa okresného súdu to, „že nehnuteľnosti podliehajúce dedeniu, mali byť označené, a osobou, ktorá ich zdedila, mali byť užívané“. V súvislosti s tým sťažovateľ zastáva názor, že tieto nehnuteľnosti boli v závetoch poručiteľov označené dostačujúcim spôsobom. Zároveň uvádza, že mu nie je známe žiadne ustanovenie dedičského práva Maďarskej republiky platného a účinného v rozhodujúcom čase, ktoré by obsahovalo požiadavku, aby dedič musel začať nehnuteľnosti užívať.

Namietané porušenie označených práv spočíva podľa sťažovateľa v tom, „že súdy nám nezabezpečili spravodlivý proces (§ 1 O. s. p.). Ako uvádzame v pôvodnej sťažnosti, v našej žalobe sme vychádzali zo znenia § 5 ods. 2 zák. č. 282/1993 Z. z., § 5 cit. zák., podľa ktorého povinná osoba uzavrie s oprávnenou osobou dohodu o vydaní veci. V tejto súvislosti sa odvolávame aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. z. 2 Cdo 8/2005 uverejneného v časopise *Zo súdnej praxe* č. 5/2005 pod č. 56. Podľa právnej vety tohto rozhodnutia, požiadavku, aby z návrhu na začatie konania bolo zjavné, čoho sa navrhovateľ domáha, nemožno vykladať tak, že by navrhovateľ bol povinný urobiť návrh znenia výroku, ktorý sudca len prevezme do výroku rozsudku. Ustanovenie § 19 ods. 1 druhá veta O. s. p., navrhovateľovi neukladá formulovať návrh rozsudku, ale iba to, aby z návrhu na začatie konania bolo zjavné, čoho sa navrhovateľ domáha. Z našej pôvodnej žaloby nepochybne bolo zjavné, čoho sa domáhame. I.-st. súd nám ukladal špecifikovať žalobu spôsobom, ktorý aj odvolací súd označil za neprimeraný. I. aj II.-st. súd špecifikáciu žaloby, ktorú sme v priebehu konania uviedli, vo svojich rozhodnutiach vôbec nepoužili. V dobe podania pôvodnej žaloby - marec 1996 ešte platilo pôvodné znenie § 5 O. s. p. o poučovacej povinnosti súdu. Súd však nesplnil túto povinnosť voči nám, ak zastával právny názor, že petit našej žaloby je nesprávne formulovaný.“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005 a rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006 boli porušené jeho základné práva zaručené v čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podaním sp. zn. Spr. 2018/08 zo 17. marca 2008 sa k sťažnosti stručne vyjadril okresný súd, v ktorom uviedol:

„Prejednávaná vec vedená pod č. k. 14 C 222/00 bola prejednaná a rozhodnutá v súlade s ustanovením procesného a hmotného práva.

V prejednávanej veci zo strany súdu bol zabezpečený spravodlivý proces, vec bola prejednaná náležite, čo potvrdil vo svojom rozhodnutí aj Krajský súd v Bratislave. Súd poskytol navrhovateľovi dostatočný časový priestor na odstránenie väd podaného návrhu, pričom súd neporušil ustanovenie § 5 O. s. p.“

Krajský súd sa na výzvu ústavného súdu z 29. februára 2008 k sťažnosti nevyjadril poukazujúc na dôvody, ktoré potvrdil prvostupňový rozsudok a ktoré sú uvedené v jeho rozsudku sp. zn. 9 Co 307/2005 z 15. júna 2006.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom

prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom posudzovanej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005 a rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006 bolo porušené jeho základné právo vlastníť majetok, základné právo na ochranu a rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva a základné právo zaručujúce dedenie podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj základné právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

1. K namietanému porušeniu označených základných práv sťažovateľa rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005

Pri prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich označených základných práv rozsudkom okresného súdu sp. zn. 14 C 222/00 z 3. mája 2005, ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie vymedzuje hranice právomoci ústavného súdu a všeobecných súdov rozhodujúcich v občianskoprávných a trestnoprávných veciach, a to tým spôsobom, že sťažovateľ má právo domáhať sa ochrany základného práva na ústavnom súde iba v prípade, ak mu túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy.

Ústavný súd zistil, že v právnej veci sťažovateľa o vydanie nehnuteľností okresný súd ako prvostupňový súd označeným rozsudkom rozhodol tak, že návrh sťažovateľa zamietol a zároveň ho zaviazal zaplatiť odporcovi trovy konania.

Včas podaným odvolaním sa sťažovateľ domáhal, aby krajský súd napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vrátil mu ho na ďalšie konanie.

Z uvedeného vyplýva, že námietka porušenia základných práv sťažovateľa v podobe odvolania smerujúca proti rozhodnutiu okresného súdu bola predmetom rozhodovania krajského súdu. V rámci tohto postupu krajský súd ako súd odvolací rozhodnutie súdu prvého stupňa preskúmal a svoj právny názor vyjadril v potvrdzujúcom rozsudku z 15. júna 2006.

Ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo v jeho právomoci preskúmanie rozsudku okresného súdu preto, lebo v súvislosti s namietaným porušením označených základných práv je z ústavného hľadiska pre ústavný súd podstatné a určujúce len preskúmanie rozsudku krajského súdu (obdobne napr. m. m. III. ÚS 135/04, IV. ÚS 405/04, III. ÚS 133/05).

Z uvedeného dôvodu ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade,

ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, teda boli v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii nevyplývali, prípadne ak by boli skutkové zistenia v extrémnom nesúlade s vykonanými dôkazmi, a tak z ústavného hľadiska neospravedlniteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05).

O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným spôsobom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Z obsahu sťažnosti možno vyvodiť, že v nej sťažovateľ v podstate namietal existenciu extrémneho rozporu medzi vykonanými dôkazmi a z nich vyvedenými skutkovými zisteniami, ako aj zjavne neodôvodnené a arbitrárne závery, ku ktorým krajský súd v napadnutom rozhodnutí dospel, avšak ústavný súd sa napriek tomu s jeho názorom nestotožnil. V tejto súvislosti treba konštatovať, že sťažovateľ v sťažnosti iba zopakoval podstatnú časť argumentácie, s ktorou sa už dostatočne vysporiadal krajský súd (a pred ním okresný súd). Ten v relevantnej časti odôvodnenia svojho rozhodnutia podrobne objasnil dôvody, pre ktoré sa stotožnil s názorom okresného súdu, pričom ústavný súd pripisuje rozhodujúci význam predovšetkým záveru prijatému krajským súdom, že výzva sťažovateľa na vydanie nehnuteľností z 10. decembra 1994 neobsahovala náležitosti ustanovené v zákone č. 282/1993 Z. z., a preto ju treba považovať za nulitnú.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 282/1993 Z. z. povinná osoba vydá nehnuteľnú vec a hnutel'nú vec na písomnú výzvu oprávnenej osobe, ktorá preukáže svoj nárok na vydanie veci.

Podľa § 5 ods. 1 prvej vety zákona č. 282/1993 Z. z. vyzve oprávnená osoba na vydanie vecí povinnú osobu písomne v lehote 12 mesiacov od účinnosti tohto zákona, inak právo zaniká.

Podľa § 5 ods. 2 zákona č. 282/1993 Z. z. uzavrie povinná osoba s oprávnenou osobou do 90 dní od doručenia výzvy dohodu o vydaní vecí.

Podľa § 5 ods. 3 zákona č. 282/1993 Z. z. ak povinná osoba nevyhoví výzve podľa odseku 2 alebo ak miesto jej pobytu nie je známe, môže oprávnená osoba uplatniť svoje nároky na súde v lehote 15 mesiacov od doručenia výzvy, inak právo zaniká.

Obsahom spomenutého písomného podania z 10. decembra 1994 označeného ako „*Výzva na vydanie cirkevných nehnuteľností*“ je text tohto znenia: „*Arcibiskupský úrad v T. v zmysle zákona č. 282/1993 Z. z. podáva Výzvu na vydanie nehnuteľností pôdohospodárskeho a vodohospodárskeho pôdneho fondu, obytných a hospodárskych budov, kde povinnou osobou je Slovenský pozemkový fond. Výzvu podávame za celú Rímsko-katolícku cirkev, jej zložky a spoločnosti na Slovensku. Predmetné výzvy na príslušné regionálne strediská pozemkového fondu sme nemohli podať, lebo sme v zákonnej lehote nedostali predpísané doklady.*“

Citovanú výzvu adresovanú Slovenskému pozemkovému fondu a Ministerstvu pôdohospodárstva Slovenskej republiky podpísal metropolita Slovenska J. S. a bola doručená adresátom 30. decembra 1994.

Podľa názoru krajského súdu vysloveného v odôvodnení namietaného rozsudku „*táto výzva nemôže... mať žiadne právne následky, pretože podľa § 4 zák. č. 282/1993 Z. z. nie sú v nej veci riadne určené a individualizované. Zákon v tomto ustanovení predpokladá vydanie individuálne určených vecí, čo znamená, že dôkazné bremeno na vydanie vecí je na oprávnenej osobe, ktorá v zmysle § 4 ods. 1 vyššie citovaného zákona preukáže svoj nárok na vydanie vecí. Okrem toho, že oprávnená osoba musí preukázať, že vec jej bola nezákonne odňatá a že bola vlastníkom určitej nehnuteľnosti a používala ju, musí túto vec*

vo výzve konkretizovať, t. j. uviesť parcelné číslo, katastrálne územie, kde sa nachádza výmer, uviesť pod akým číslom bola vedená v pozemkovej knihe. Táto konkretizácia a identifikácia veci, ktorá má byť vydaná, výzva Arcibiskupského úradu T. zo dňa 10. 12. 1994 neobsahuje a preto túto výzvu nie je možné akceptovať.“

Krajský súd dospel k záveru, že „rozsudok súdu prvého stupňa by bol vecne správny už za predpokladu, že by súd prvého stupňa zamietol návrh už po zistení, že výzva na vydanie veci nebola konkrétna“.

Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné uviesť, že k vráteniu nehnuteľného majetku a hnutel'ného majetku, t. j. k reštitúcii, ako obnoveniu pôvodného, resp. predošlého právneho stavu podľa zákona č. 282/1993 Z. z. mohlo dôjsť iba za predpokladu splnenia všetkých zákonných podmienok. V prípade, že zo strany oprávnenej osoby nie sú splnené všetky označeným zákonom ustanovené podmienky na uplatnenie nároku na vydanie veci, vlastníkom ostáva naďalej podľa zákona povinná osoba. O takýto prípad išlo aj v danej veci.

Aj keď zákon č. 282/1993 Z. z. bližšie nevymedzuje obsah pojmu „výzva“, z § 4 ods. 1 a § 5 ods. 1 toho zákona vyplýva, že takáto výzva musí mať písomnú formu, a zároveň treba konštatovať, že takúto výzvu možno považovať za jednostranný písomný právny úkon, ktorý musel predovšetkým spĺňať náležitosti predpísané právnym poriadkom pre platný právny úkon, t. j. náležitosti uvedené v ustanoveniach § 34 a nasl. Občianskeho zákonníka. Spomínané písomné podanie Arcibiskupského úradu v T. z 10. decembra 1994 však bez akýchkoľvek pochybností nespĺňa všetky atribúty platného právneho úkonu, a to najmä požiadavku určitosti a zrozumiteľnosti. Okrem toho, že v označenej výzve sťažovateľa nie sú nehnuteľnosti, vydania ktorých sa voči povinnej osobe (§ 3 zákona č. 282/1993 Z. z.) domáhal, nijako konkrétne určené a identifikované, a nie je z nej zrejmé, akým spôsobom mali tieto nehnuteľnosti prejsť v rozhodnom období (§ 1 zákona č. 282/1993 Z. z.) do vlastníctva štátu alebo obce (§ 4 ods. 2 zákona č. 282/1993 Z. z.), sťažovateľ taktiež nepreukázal, že bol vlastníkom sporných nehnuteľností a že mu vlastníctvo k nim bolo odňaté. Na základe takto formulovanej výzvy na vydanie vecí preto vôbec neprichádzalo do úvahy, aby povinná osoba mohla so sťažovateľom uzavrieť

v zákonom ustanovenej 90-dňovej lehote dohodu o vydaní vecí (§ 5 ods. 2 zákona č. 282/1993 Z. z.). Vzhľadom na to nemožno ani nadväzovať na predmetnú výzvu podanú žalobu sťažovateľa proti povinnej osobe (Slovenskej republike - Slovenskému pozemkovému fondu) považovať za kvalifikované uplatnenie jeho reštitučného nároku.

S poukazom na tieto skutočnosti považuje ústavný súd názor krajského súdu, ktorý označil výzvu sťažovateľa na vydanie vecí za nulitnú, pretože nespĺňala náležitosti platného právneho úkonu, za logicky a zrozumiteľne odôvodnený a ako taký ústavne konformný, a preto nemá dôvod tento názor akýmkoľvek spôsobom prehodnocovať.

To platí, aj pokiaľ ide vysporiadanie sa krajského súdu s názorom sťažovateľa, ktorým spochybňuje ním prijaté závery, podľa ktorých sa na sporné nehnuteľnosti nevzťahuje zákon č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“), pretože právo sťažovateľa zaniklo v dôsledku márneho uplynutia prekluzívnych lehôt podľa zákona č. 282/1993 Z. z.

Sťažovateľ v tejto súvislosti uviedol, že *„zákonodarca však môže právo obnoviť, resp. založiť nanovo novým zákonom. To sa stalo prijatím zákona č. 161/2005 Z. z. V dobe platnosti tohto zákona už bežalo súdne konanie medzi nami a žalovaným, žalovaný presne vedel, vydania ktorých vecí sa domáhame a dobrovoľne nám tieto nehnuteľnosti nevydal. Boli sme preto oprávnení padať žalobu a viesť proti žalovanému súdne konanie. Tým sme splnili podmienky podľa zákona č. 161/2005 Z. z.“*

Aj keď možno súhlasiť s názorom sťažovateľa, že zákonodarca zákonom č. 161/2005 Z. z. nanovo založil, resp. obnovil právo cirkví a náboženských spoločností na navrátenie vlastníctva k taxatívne uvedeným nehnuteľným veciam a hnutelným veciam (pre všetky tie prípady, v ktorých tieto veci neboli vydané podľa zákona č. 282/2003 Z. z. v znení zákona č. 97/2002 Z. z.), z pohľadu ústavného súdu je však už neakceptovateľný jeho názor, podľa ktorého tým, že prebiehalo súdne konanie medzi ním a žalovaným, pričom žalovaný už v tom čase presne vedel, vydania ktorých nehnuteľností sa domáha, splnil podmienky

podľa zákona č. 161/2005 Z. z. Tento zákon totiž vyžaduje dodržanie presne ustanoveného (formalizovaného) postupu a zároveň ustanovuje podmienky, za ktorých oprávnená osoba mohla kvalifikovaným spôsobom uplatniť nárok na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, resp. hnutel'ným veciam. Samotná skutočnosť, že sťažovateľ viedol súdny spor so žalovaným v čase, keď mohol ako oprávnená osoba uplatniť voči nemu právo na navrátenie vlastníctva podľa zákona č. 161/2005 Z. z., nemôže suplovať splnenie podmienok postupu, ktoré tento zákon na uplatnenie práva vyžadoval (§ 5 ods. 1 zákona č. 165/2005 Z. z.).

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd konštatuje, že krajský súd v právnej veci sťažovateľa v odvolacom konaní súhlasil s názorom prvostupňového súdu, pokiaľ ide o zistenie skutkového stavu a jeho právnej kvalifikácie, aj keď ho čiastočne doplnil. Z jeho záverov nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty či zmyslu. So závermi vyslovenými v rozhodnutí odvolacieho súdu sa preto ústavný súd v zásade stotožňuje.

Ústavný súd sa presvedčil, že krajský súd svoje rozhodnutie dostačujúco a ústavne konformným spôsobom odôvodnil tak, ako to vyžadujú príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (najmä § 157), a uviedol, akými úvahami sa pri rozhodovaní spravoval. Ústavný súd ďalej konštatuje, že krajský súd v predmetnej veci rozhodoval v súlade s princípmi siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy a jeho rozhodnutie nemožno označiť ako svojvoľné, pretože predstavuje výraz nezávislého súdneho rozhodovania, ktoré nevybočilo z medzí ústavnosti. Skutočnosť, že krajský súd a pred ním okresný súd vyslovili právny názor, s ktorým sťažovateľ nesúhlasí, nezakladá sama osebe dôvodnosť podanej sťažnosti.

Prisvedčujúc názoru krajského súdu, že *„rozsudok súdu prvého stupňa by bol vecne správny už za predpokladu, že by súd prvého stupňa zamietol návrh už po zistení, že výzva na vydanie veci nebola konkrétna“*, nepovažoval už ústavný súd za potrebné zaoberať sa ďalšími okolnosťami daného prípadu a argumentmi sťažovateľa, napr. skúmaním, či a ako sa sporných nehnuteľností týkala veľká maďarská pozemková reforma v roku 1945,

na základe čoho a kedy mali prejsť sporné nehnuteľnosti na štát a pod. Na záveroch krajského súdu by vzhľadom na zistenú nulitu výzvy na vydanie vecí už nič nezmenilo ani to, ak by ústavný súd súhlasil s výhradami sťažovateľa vo vzťahu k niektorým názorom vysloveným v odôvodnení namietaného rozsudku (ide napr. o názor, že sťažovateľ sa mal domáhať vydania vecí, a nie uzavretia dohody o vydaní vecí, alebo, že oprávnená osoba musí preukázať, že vec, ktorej vydania sa domáha, predtým užívala).

Podľa konsolidovanej judikatúry ústavného súdu dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je absencia príčinnej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, I. ÚS 117/05, I. ÚS 225/05, II. ÚS 272/06).

Ústavný súd v danej veci nezistil, že by rozsudkom krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, došlo k porušeniu hmotnoprávných alebo procesnoprávných predpisov, ktoré by mohlo indikovať príčinnú súvislosť s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

3. K namietanému porušeniu základného práva na ochranu a rovnaký zákonný obsah vlastníckeho práva a základného práva zaručujúceho dedenie podľa čl. 20 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006

Ústavný súd konštatuje, že ak rozhodnutím krajského súdu v označenom konaní nemohlo dôjsť k porušeniu čl. 46 ods. 1 ústavy, potom už neprichádzalo do úvahy ani vyslovenie porušenia základných práv sťažovateľa zaručených v čl. 20 ods. 1 ústavy.

V súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 116/05, III. ÚS 218/07) a v nadväznosti na odmietnutie sťažnosti v časti týkajúcej sa namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vychádzal

ústavný súd z toho, že absencia porušenia ústavnoprávnych princípov v zásade vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecných súdov za porušenie základných práv sťažovateľa hmotnoprávneho charakteru. Preto ústavný súd postupoval aj pri posudzovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, z uvedeného názoru traktovaného v jeho stabilnej judikatúre (napr. II. ÚS 78/05), podľa ktorého všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. O prípadnom porušení základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo možné uvažovať zásadne len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosných princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením.

Preto aj túto časť sťažnosti ústavný súd odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

4. K namietanému porušeniu základného práva na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 307/05 z 15. júna 2006

Sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 11. októbra 2006 rozšíril svoju sťažnosť, aj pokiaľ ide o námietku porušenia základného práva podľa čl. 48 ods.2 ústavy, k čomu malo podľa neho dôjsť tým, že mu súdy nezabezpečili spravodlivý proces.

Z obsahu sťažnosti však žiadne bližšie odôvodnenie namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 ústavy nevyplýva. Sťažovateľ mal prístup k súdu (konanie prebehlo na prvostupňovom a aj na odvolacom súde), taktiež netvrdil, že by jeho vec nebola prerokovaná verejne a v jeho prítomnosti, a neuviedol ani žiadnu argumentáciu vo vzťahu k prípadným zbytočným prietahom v označenom konaní. Aj v tejto časti preto ústavný súd sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti v celom rozsahu neprichádzalo už do úvahy zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa nastolenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. októbra 2008